

Jaarrekening

- 15.1 Kerncijfers 75
- 15.2 Geconsolideerde balans per 31 december 2019 76
- 15.3 Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2019 78
- 15.4 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2019 79
- 15.5 Grondslagen voor de financiële verslaggeving van de geconsolideerde jaarrekening 81

- 15.6 Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2019 92
- 15.7 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2019 105
- 15.8 Enkelvoudige balans per 31 december 2019 112
- 15.9 Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2019 114
- 15.10 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de enkelvoudige jaarrekening 115
- 15.11 Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2019 116
- 15.12 Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2019 122

- 15.13 Overige gegevens 124
 - Statutaire regeling inzake de resultaatbestemming 124
 - Structuurregime 124

15.1 Kerncijfers

	2019		2018		2017		2016	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
Netto-omzet	177.454	99%	179.906	99%	188.514	99%	206.574	99%
Wijziging onderhanden projecten	-	0%	-	0%	-	0%	-708	0%
Overige opbrengsten	1.122	1%	1.234	1%	1.083	1%	1.526	1%
Som der bedrijfsopbrengsten	178.576	100%	181.140	100%	189.597	100%	207.392	100%
Personeelskosten	99.096	57%	101.113	57%	99.598	55%	115.523	54%
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	31.502	18%	33.320	19%	35.448	19%	29.939	14%
	130.598	75%	134.433	76%	135.046	74%	145.462	68%
Afschrijvingen en waardeverminderingen	4.082	3%	6.393	4%	8.390	5%	24.405	12%
Overige bedrijfslasten	38.802	22%	35.836	20%	38.988	21%	40.364	20%
	42.884	25%	42.229	24%	47.378	26%	64.769	32%
Som der bedrijfslasten	173.482	100%	176.662	100%	182.424	100%	210.231	100%
Resultaten								
Resultaat voor belastingen	6.020		5.378		6.839		-2.806	
Groepsvermogen	22.974		25.279		19.273		13.333	
Balanstotaal	124.514		136.897		179.077		165.120	
Personeel *								
Aantal werknemers per 31 december (aantal werkzame personen)	974		979		990		1.076	
Aantal werknemers per 31 december (in fte en exclusief WAO'ers)	983		991		1.001		1.086	
Opdrachtgever gerelateerd **								
Gefactureerde premieomzet x € 1 mln	4.157		3.981		3.747		3.526	
Belegd vermogen ultimo jaar x € 1 mln	153.003		129.245		128.980		123.543	
Aantal uitkeringen x 1.000	4.928		5.015		4.984		4.918	

* Onder 1 fte wordt verstaan een medewerker die een 36 urencontract heeft.

** De opdrachtgevergerelateerde kerncijfers betreffen voor opdrachtgevers gefactureerde premies respectievelijk het aantal uitkeringen op het gebied van pensioenen en verzekeringen. Daarnaast wordt het belegd vermogen voor opdrachtgevers op het gebied van vermogensbeheer vermeld.

15.2 Geconsolideerde balans per 31 december 2019 voor resultaatbestemming

Activa	31 december 2019	31 december 2018
	x € 1.000	x € 1.000
Vaste activa		
Immateriële vaste activa (1)		
Software	5.995	4.924
Materiële vaste activa (2)		
Inventarissen	3.465	4.298
Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.577	1.576
	5.042	5.874
Financiële vaste activa (3)		
Andere deelnemingen (4)	767	4.405
Vordering latente belastingen (5)	1.042	2.176
Overige effecten (6)	23	23
	1.832	6.604
Totaal vaste activa	12.869	17.402
Vlottende activa		
Vorderingen		
Opdrachtgevers (7)	6.123	6.428
Vorderingen op MN beleggingsfondsen (8)	751	845
Overige vorderingen en overlopende activa (9)	7.516	7.496
	14.390	14.769
Liquide middelen (10)		
Banktegoeden	68.398	71.112
Gelden van derden	28.857	33.614
	97.255	104.726
Totaal vlottende activa	111.645	119.495
Totaal	124.514	136.897

Bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Passiva	31 december 2019 x € 1.000	31 december 2018 x € 1.000
Groepsvermogen (11)	22.974	25.279
Vorzieningen (12)		
Overige voorzieningen	9.433	4.096
Langlopende schulden		
Achtergestelde schulden aan participanten (13)	7.500	9.000
Overige langlopende schulden (14)	6.581	7.421
	14.081	16.421
Kortlopende schulden		
Schulden aan banken (15)	13.577	16.197
Schulden aan leveranciers	2.735	2.676
Belastingen en premies sociale verzekeringen (16)	3.540	10.833
Schulden ter zake van pensioenen (17)	56	1.535
Overige schulden en overlopende passiva (18)	29.261	26.246
Af te dragen gelden derden (19)	28.857	33.614
	78.026	91.101
Totaal	124.514	136.897

Bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

15.3 Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2019

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Netto-omzet (20)	177.454	179.906
Overige opbrengsten (21)	1.122	1.234
Som der bedrijfsopbrengsten	178.576	181.140
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten (22)	31.502	33.320
Personeelskosten (23)	99.096	101.113
Afschrijvingen	4.082	6.393
Overige bedrijfskosten (24)	38.802	35.836
Som der bedrijfslasten	173.482	176.662
Bedrijfsresultaat	5.094	4.478
Aandeel in resultaat van niet-geconsolideerde ondernemingen waarin wordt deelgenomen (25)	1.796	1.808
Rentelasten en soortgelijke kosten (26)	-870	-908
Resultaat vóór belastingen	6.020	5.378
Belastingen (27)	-4.633	630
Resultaat na belastingen	1.387	6.008

Bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de winst- en verliesrekening.

15.4 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2019

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat	5.094	4.478
Aanpassingen voor		
Afschrijvingen (1, 2)	4.082	6.393
Mutatie voorzieningen (12)	1.837	-2.928
	5.919	3.465
Verandering in werkkapitaal		
Vorderingen op opdrachtgevers (7)	305	12.889
Overige vorderingen en overlopende activa (9)	74	752
Overige schulden en overlopende passiva (18)	-552	-38.701
	-173	-25.060
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	10.840	-17.117
Dividend uit deelnemingen (3)	234	172
Betaalde interest (26)	-1.011	-809
Belastingen	-7.293	-3.724
	-8.070	-4.361
Kasstroom uit operationele activiteiten	2.770	-21.478
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen immateriële vaste activa (1)	-3.446	-3.107
Investeringen materiële vaste activa (2)	-841	-1.437
Investeringen financiële vaste activa (3)	-	-151
Desinvesteringen immateriële vaste activa (1)	31	-
Desinvesteringen materiële vaste activa (2)	-	27
Desinvesteringen financiële vaste activa (3)	5.200	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	944	-4.668

Bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening.

15.4 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2019

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangst van langlopende leningen	15.000	-
Aflossing lening u/g	-9.000	-
Betaald dividend	-9.808	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-3.808	-
Mutatie geldmiddelen	-94	-26.146
Verloop mutatie geldmiddelen		
Stand per begin boekjaar	54.915	81.061
Mutaties in boekjaar	-94	-26.146
Stand per eind boekjaar	54.821	54.915
De liquide middelen worden als volgt gespecificeerd:		
Banktegoeden	68.398	71.112
Af: schulden aan banken	13.577	16.197
Liquide middelen per einde boekjaar	54.821	54.915

Bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans en winst- en verliesrekening.

15.5 Grondslagen voor de financiële verslaggeving van de geconsolideerde jaarrekening

Informatie over de rechtspersoon

Vestigingsadres en inschrijffnummer handelsregister

MN is feitelijk en statutair gevestigd op Prinses Beatrixlaan 15, 2595 AK te Den Haag en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 27191631.

Algemene toelichting

Belangrijkste activiteiten van rechtspersoon

De activiteiten van Mn Services N.V., handelend onder de naam MN, bestaan voornamelijk uit het voeren van vermogensbeheer en het verzorgen van de uitvoering van pensioenregelingen en verzekeringsactiviteiten ten behoeve van opdrachtgevers.

Herkapitalisatie

Per 9 december 2019 heeft MN in overleg met haar aandeelhouders de kapitaalstructuur vernieuwd. De volgende aanpassingen zijn doorgevoerd:

- Verstrekking aan MN door PMT, PME en Koopvaardij van een eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening ad € 15 miljoen.
- Tegelijkertijd is de achtergestelde geldlening ad € 9 miljoen vervroegd afgelost (zie toelichting nummer 13 Langlopende schulden).
- De kredietfaciliteiten ad € 45 miljoen zijn ingetrokken en een nieuwe kredietfaciliteit ad € 21 miljoen is verstrekt (zie Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen).
- Voorts is in overleg met de aandeelhouders besloten een dividenduitkering te doen over het jaar 2018 en 2019.

Ten aanzien van de eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening (hierna: geldlening) gelden de volgende kenmerken:

- De geldlening heeft geen einddatum. Er is voor MN geen aflossingsverplichting. Vervroegde aflossing is mogelijk na mededeling van MN als geldnemer aan de geldgevers. MN mag een afgelost bedrag opnieuw opnemen.
- MN mag aan Koopvaardij en certificaathouders PMT en PME een mededeling van conversie doen indien op enig moment naar haar oordeel de geldlening niet (langer) voldoende bijdraagt aan haar weerstandsvermogen.
- Er wordt rente berekend over de geldlening. De rente is jaarlijks voor 50% betaalbaar aan het eind van het jaar, tenzij, naar het oordeel van MN, na betaling van de anders verschuldigde rente, het weerstandsvermogen lager is dan het vereiste minimale weerstandsvermogen of de liquide middelen onder het vereiste minimum komen. De overige 50% van de rente wordt jaarlijks aan het eind van het jaar toegevoegd aan de hoofdsom.

In de enkelvoudige jaarrekening is de geldlening, uitgaande van de juridische vorm, verwerkt als een langlopende lening (zie toelichting nummer 8. Achtergestelde schulden aan participanten).

In de geconsolideerde balans (waar de economische realiteit leidend is) kwalificeert de eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening deels als eigen vermogen en deels als vreemd vermogen. Onder vreemd vermogen is een bedrag ad € 7,5 miljoen verwerkt. Dit betreft de contante waarde van de (eeuwigdurende) verplichting van MN om jaarlijks 50% van de rente over de geldlening te betalen (zie toelichting nummer 13 Langlopende schulden). Het andere deel van de eeuwigdurende converteerbare geldlening kwalificeert als eigen vermogen. Het eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening neemt hierdoor toe met € 7,5 miljoen.

Consolidatie

De consolidatiegrondslagen

In de geconsolideerde jaarrekening van MN zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop overwegende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. De jaarrekening van de entiteiten, opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening, zijn opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van MN.

In de geconsolideerde jaarrekening van MN zijn opgenomen de financiële gegevens van:

- Mn Services Vermogensbeheer B.V., handelend onder de naam MN Vermogensbeheer, statutair en feitelijk gevestigd te 's-Gravenhage (100%).
- Mn Services Fondsenbeheer B.V., handelend onder de naam MN Fondsenbeheer, statutair en feitelijk gevestigd te 's-Gravenhage (100%).

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen zijn volledig in de consolidatie opgenomen, onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

MN heeft een belang in de volgende maatschappij welke niet in de consolidatie is opgenomen, omdat MN geen beleidsbepalende invloed uitoefent op onderstaande rechtspersoon:

- UNETO-VNI Verzekerings Service B.V., gevestigd te Zoetermeer (49,44%).

Het resultaat van niet-geconsolideerde deelnemingen is afzonderlijk in het resultaat van de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht. Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

Transacties met verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Tevens zijn de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van MN of de moedermaatschappij van MN en nauwe verwanten verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening vormt de leiding van MN zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 362 lid 1, Boek 2 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

De volgende posten bevatten schattingen:

- Immateriële vaste activa
- Materiële vaste activa
- Actieve latentie vennootschapsbelasting
- Voorzieningen
- Overige bedrijfslasten
- Belastingen

Algemene grondslagen voor verslaggeving

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De presentatie van deze jaarrekening is in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor de reële waarde, gewoonlijk de verkrijgingsprijs.

Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar. In de balans, de winst- en verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Stelselwijzigingen

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Omrekening van vreemde valuta

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van MN.

Omrekening van vreemde valuta voor de balans

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend in de functionele valuta tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum.

Omrekening van vreemde valuta voor de winst-en-verliesrekening

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

Leases

Operationele leases

MN heeft leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de vennootschap ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing.

Leasebetalingen worden, op lineaire basis, onafhankelijk van het gebruik, verwerkt in de geconsolideerde winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen, wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting onder de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de toelichting per balanspost.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen; dit is het geval als de boekwaarde van het actief hoger is dan de realiseerbare waarde ervan. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Uitgaven voor ontwikkelingsprojecten worden geactiveerd als onderdeel van de vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat het project economische voordelen zal behalen en de kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Kosten van onderzoek worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Voor de boekwaarde van zelfvervaardigde immateriële vaste activa wordt een wettelijke reserve gevormd.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden, tenzij anders aangegeven, gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). De invloed van betekenis wordt verondersteld wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover MN in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

Overige vorderingen

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen en voor verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds, met dien verstande dat latente belastingvorderingen alleen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst zal zijn waarmee de tijdelijke verschillen kunnen worden verrekend en verliezen kunnen worden gecompenseerd.

De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

De effecten opgenomen onder de financiële vaste activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en zijn voor waardering na eerste verwerking onder te verdelen in effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille en effecten die geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille, zijnde eigen-vermogensinstrumenten of obligaties.

Effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden, na eerste verwerking, gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief /de kasstroomgenererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de vennootschap op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de vennootschap de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en verwerkt dit direct in de winst-en verliesrekening.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voorzover niet anders vermeld, staan de liquide middelen ter vrije beschikking van de vennootschap.

In de liquide middelen is een bedrag 'gelden derden' begrepen waarvoor onder kortlopende schulden een evengroot bedrag 'af te dragen gelden van derden' is opgenomen. Deze gelden staan niet ter vrije beschikking.

Groepsvermogen

Het eigen vermogen wordt zowel in de toelichting van de geconsolideerde jaarrekening als in de toelichting van de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen, hetzij de contante waarde van die uitgaven. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Voorziening in verband met reorganisaties

De reorganisatievoorziening heeft betrekking op kosten in verband met de reorganisatie van activiteiten en wordt gevormd indien voor de vennootschap een feitelijke of juridische verplichting is ontstaan.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Indien geen sprake is van (dis)agio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in de geconsolideerde winst- en verliesrekening als interestlast verwerkt.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar verleende diensten onder aftrek van kortingen en de over de omzet geheven belastingen.

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Lonen en salarissen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voorzover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenlasten

MN heeft pensioentoezeggingen gedaan aan haar personeelsleden die zijn ondergebracht bij het Ondernemingspensioenfonds MN. Hierbij is sprake van een CDC (Collective Defined Contribution)-regeling.

Het pensioenreglement gaat uit van een pensioenopbouw op basis van een zogenaamde middelloonregeling. Het bestuur beslist jaarlijks over de toeslag (van maximaal de stijging van de prijzen volgens prijsindex) op de pensioenrechten en aanspraken. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

De pensioenregeling wordt verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. Op basis van de inhoud van de met het Ondernemingspensioenfonds gesloten financieringsovereenkomst en de inhoud van het pensioenreglement kan worden geconcludeerd dat MN geen verplichting heeft tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het pensioenfonds dan wel recht heeft op een premiekorting in het geval van een overschot. Naast de premiebetalingen bestaan er geen andere verplichtingen.

De pensioenverplichtingen betreffen de verplichtingen die voortvloeien uit de uitvoeringsovereenkomst tussen MN en het pensioenfonds. Verplichtingen ten aanzien van bijdragen aan de pensioenregeling worden als last in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode waarop deze betrekking hebben.

Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Overige bedrijfsopbrengsten

Onder overige opbrengsten worden opbrengsten verantwoord die samenhangen met overige bedrijfsactiviteiten.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. De afschrijving wordt gebaseerd op de geschatte economische levensduur en berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

Onder kosten uitbesteed werk en andere externe kosten worden alle kosten verstaan betrekking hebbend op de inhuur door derden die ten laste van het jaar komen.

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

Belastingen over de winst of het verlies

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. De actieve latenties (indien van toepassing) worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingsschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het resultaat op deelnemingen betreft het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen, alsmede het resultaat op de verkoop van de deelneming Combinatie Bovemij Mn Services B.V.

Risicobeheersing

Inleiding

MN heeft door de aard van de activiteiten te maken met een verscheidenheid aan risico's waaronder de volgende financiële risico's: concentratierisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico en het marktrisico.

▪ *Concentratierisico*

MN loopt het inherente risico een groot deel van haar omzet te verliezen, gezien de relatief grote omzet bij een beperkt aantal opdrachtgevers. De drie grootste opdrachtgevers dragen voor ruim 83% bij aan de omzet van MN. Dit risico wordt als beperkt beschouwd. Met deze opdrachtgevers heeft MN een strategisch partnerschap. Deze partners zijn tevens direct, dan wel indirect aandeelhouders van MN. De verbintenissen met PMT, PME en Koopvaardij zijn voor onbepaalde tijd. De tarieven van de opdrachtgevers worden jaarlijks vastgesteld.

▪ *Kredietrisico*

Het kredietrisico wordt gedefinieerd als het risico dat tegenpartijen niet aan de contractuele verplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt door MN als gering beschouwd, gezien de kwaliteit van de debiteuren (debiteuren zijn hoofdzakelijk pensioenfondsen en verzekeraars met een lage default- of faillissementskans). De liquide middelen staan uit bij banken en geldmarktfondsen met een rating ruim boven het minimum van een investment grade rating. Het kredietrisico hierop wordt als laag gezien, ook hier is sprake van een lage default- of faillissementskans.

De ratings van de banken zijn als volgt:

Bank	Rating	Credit rating agency
ING	A+	Standard & Poor's
RABO	A+	Standard & Poor's
HSBC	Aaa (betreft geldmarktfonds)	Moody's
Goldman Sachs	Aaa (betreft geldmarktfonds)	Moody's

Van de liquide middelen staat per balansdatum 86,3% uit bij ING, 7,0% bij de RABO, 3,2% bij HSBC en 3,5% bij Goldman Sachs.

Per 31 december 2019 bedraagt het saldo van de liquide middelen € 54,8 miljoen (per 31 december 2018 € 54,9 miljoen). Per 31 december 2019 bedraagt de post debiteuren € 6,1 miljoen (per 31 december 2018 € 6,4 miljoen).

▪ *Liquiditeitsrisico*

Liquiditeitsrisico is het risico dat het volume en de timing van de kasstromen binnen circa een jaar niet op een adequate wijze zijn gematched waarbij een tekort aan liquide middelen niet (eenvoudig) kan worden gecompenseerd. MN hanteert een minimale liquiditeitsbuffer om de normale bedrijfsactiviteiten op korte termijn te kunnen voortzetten. De huidige stand van liquiditeiten is boven deze door MN geformuleerde buffer. Ook heeft MN een prognosemodel om het uitgavenpatroon te bewaken.

MN beschikt over een kredietfaciliteit van € 21 miljoen die is verstrekt door Koopvaardij, PMT en PME. De looptijd van deze kredietfaciliteit is 5 jaar. Voor deze kredietfaciliteit geldt dat over het niet opgenomen deel een bereidstellingsprovisie verschuldigd is ter grootte van 50 basispunten. Ten behoeve van deze faciliteit is geen zekerheid gesteld.

▪ *Marktrisico*

Marktrisico omvat drie soorten risico's: valutarisico, prijsrisico en renterisico.

- a. *Valutarisico*: Dit betreft het risico als gevolg van posities in vreemde valuta die ontstaan door onvoldoende afstemming tussen in vreemde valuta luidende activa en passiva, dan wel door toekomstige transacties in vreemde valuta. MN opereert alleen in Nederland. Er zijn per jaareinde geen materiële posities in vreemde valuta.
- b. *Prijsrisico*: Dit betreft het risico dat de waarde van activa en verplichtingen zal schommelen als gevolg van veranderingen in marktprijzen (denk aan beleggingen). Het prijsrisico voor MN is laag omdat MN alleen beleggingstransacties verricht voor rekening en risico van professionele beleggers. MN verricht geen beleggingstransacties voor eigen rekening en de beleggingstransacties van de opdrachtgevers lopen niet via de balans van MN. Wel kunnen wijzigingen in marktprijzen een beperkt effect hebben op de stand van het belegd vermogen als basis voor de omzetberekening voor de dienstverlening van MN op het gebied van vermogensbeheer.
- c. *Renterisico*: Dit wordt onderverdeeld in reële waarde renterisico en kasstroom renterisico. De eerste is het risico dat de waarde van een post fluctueert als gevolg van wijzigingen in de hoogte van de markttrente. Het kasstroom renterisico is het risico dat de toekomstige kasstromen veranderen als gevolg van de markttrente. MN loopt het risico dat de reële waarde van de converteerbare geldlening fluctueert als gevolg van de wijzigingen in de hoogte van de markttrente. Dit risico wordt niet afgedekt. Het kasstroom renterisico als gevolg van veranderingen in de markttrente is nihil, aangezien de geldlening tegen een vaste rente is.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit tegoeden op bankrekeningen en schulden aan banken.

Onder de investeringen in immateriële en materiële vaste activa zijn alleen opgenomen de investeringen waarvoor in 2019 betalingen zijn verricht.

Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

15.6 Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2019

Activa

Vaste activa

1. Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreffen de kosten van software en de kosten van ontwikkeling, inclusief intern gemaakte uren die kunnen worden toegerekend aan het actief. Voor activering zijn criteria gesteld conform RJ210. Kosten van onderzoek worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

De mutaties in immateriële vaste activa worden als volgt weergegeven:

	Software- pakketten	Zelf- ontwikkelde software	Zelf- ontwikkelde software in ontwikkeling	Software- pakketten in ontwikkeling	2019 Totaal	2018 Totaal
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari						
Aanschafwaarde	46.510	18.109	6.415	2.709	73.743	71.200
Cumulatieve waardevermindering	-9.294	-	-5.452	-1.982	-16.728	-16.728
Cumulatieve afschrijvingen	-34.734	-17.357	-	-	-52.091	-48.093
Boekwaarde per 1 januari	2.482	752	963	727	4.924	6.379
Mutaties						
Investerings	182	-	2.825	501	3.508	3.106
Gereedgekomen	662	2.128	-2.128	-662	-	-
Afschrijvingen	-2.010	-396	-	-	-2.406	-4.561
Desinvesteringen cumulatieve waardeverminderingen	-	-	5.452	1.982	7.434	-
Desinvesteringen aanschafwaarde	-506	-200	-5.470	-1.995	-8.171	-563
Desinvesteringen cumulatieve afschrijvingen	506	200	-	-	706	563
Saldo mutaties	-1.166	1.732	679	-174	1.071	-1.455
Stand per 31 december						
Aanschaffingswaarde	46.848	20.037	1.642	553	69.080	73.743
Cumulatieve waardevermindering	-9.294	-	-	-	-9.294	-16.728
Cumulatieve afschrijvingen	-36.238	-17.553	-	-	-53.791	-52.091
Boekwaarde per 31 december	1.316	2.484	1.642	553	5.995	4.924

De boekwaarde van de immateriële vaste activa is gestegen van € 4,9 miljoen in 2018 naar € 6,0 miljoen ultimo 2019. Deze stijging is het gevolg van gedane investeringen in 2019, deels gecompenseerd door de afschrijvingen in 2019.

In 2019 zijn investeringen in een nieuw pensioensysteem en werkgeversportalen voor totaal € 3,5 miljoen gedaan. De afschrijvingen 2019 bedragen € 2,4 miljoen. In 2019 zijn geen ontwikkelingskosten ten laste van de winst- en verliesrekening geboekt.

Op basis van de geschatte levensduur zijn de volgende afschrijvingspercentages gehanteerd:

Afschrijvingspercentages

- Zelfontwikkelde software 20% - 33 $\frac{1}{3}$ %
- Overige software 33 $\frac{1}{3}$ %

Afschrijvingsmethodiek: lineair

2. Materiële vaste activa

De mutaties in materiële vaste activa worden als volgt weergegeven:

			2019	2018
	Inventarissen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal	Totaal
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari				
Aanschaffingswaarde	18.611	7.691	26.302	25.926
Cumulatieve afschrijvingen	-14.313	-6.115	-20.428	-19.631
Boekwaarde per 1 januari	4.298	1.576	5.874	6.295
Mutaties				
Investeringen	94	750	844	1.437
Afschrijvingen	-927	-749	-1.676	-1.832
Desinvesteringen				
– aanschaffingswaarde	-360	-454	-814	-1.061
– cumulatieve afschrijvingen	360	454	814	1.035
Saldo mutaties	-833	1	-832	-421
Stand per 31 december				
Aanschaffingswaarde	18.345	7.987	26.332	26.302
Cumulatieve afschrijvingen	-14.880	-6.410	-21.290	-20.428
Boekwaarde per 31 december	3.465	1.577	5.042	5.874

Op basis van de geschatte levensduur zijn de volgende afschrijvingspercentages gehanteerd:

	Investerings x € 1.000	Afschrijvingen x € 1.000	Afschrijvingspercentages
Inventarissen			
Inventarissen	28	176	20 %
Aankleding gebouwen	66	363	20 %
Verbouwing Zilveren Toren	-	388	6 ² / ₃ %
Totaal	94	927	
Andere vaste bedrijfsmiddelen			
Netwerken	-	406	20 %
Hardware	750	343	33 ¹ / ₃ %
Totaal	750	749	

Afschrijvingsmethodiek: lineair.

3. Financiële vaste activa

				2019	2018
	Andere deelnemingen x € 1.000	Vorderingen latente belastingen x € 1.000	Overige effecten x € 1.000	Totaal x € 1.000	Totaal x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari	4.405	2.176	23	6.604	5.997
Mutaties					
Resultaat deelnemingen	1.796	-	-	1.796	1.920
Toename vordering beleggingsresultaten	-	-	-	-	128
Ontvangen dividend deelnemingen	-234	-	-	-234	-172
Mutatie latente belastingen	-	-1.134	-	-1.134	621
Desinvesteringen	-5.200	-	-	-5.200	-113
Investering overige effecten	-	-	-	-	23
Reclass naar kortlopende vorderingen	-	-	-	-	-1.800
Saldo mutaties	-3.638	-1.134	-	-4.772	607
Boekwaarde per 31 december	767	1.042	23	1.832	6.604

4. Andere deelnemingen

Andere deelnemingen betreffen:

- Techniek Nederland Verzekeringen	49,44 %
------------------------------------	---------

Techniek Nederland Verzekeringen is vanaf boekjaar 2019 de handelsnaam van UNETO-VNI Verzekerings Service B.V.

Op 29 maart 2019 is de 50%-deelneming Combinatie Bovemij Mn Services B.V. te Rijswijk verkocht voor een verkoopwaarde van € 5,2 miljoen.

De specificatie van de andere deelnemingen luidt als volgt:

	31 december 2019 x € 1.000	31 december 2018 x € 1.008
Combinatie Bovemij Mn Services b.v.	-	3.627
Techniek Nederland Verzekeringen	767	778
	767	4.405

5. Vorderingen latente belastingen

Vordering latente belastingen

De latente belastingen bestaan uit een actieve latentie voor verrekenbare verliezen van € 0,1 miljoen (2018: € 0,9 miljoen) en een actieve latentie als gevolg van verschillen in commerciële en fiscale waardering van € 0,9 miljoen (2018: € 1,3 miljoen).

De actieve latentie voor verrekenbare verliezen is gevormd in verband met de latente vordering vennootschapsbelasting als gevolg van het negatieve fiscaal resultaat 2015. MN waardeert latente belastingvorderingen tegen nominale waarde. Vervolgens is een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat verliezen binnen de carry-forward verrekend kunnen worden.

De waardering van deze latentie is afgeleid van de projectie van de verrekenbare winstontwikkeling in de komende boekjaren. Gezien het resultaat over 2019 worden de verrekenbare verliezen grotendeels gerealiseerd. De verwachting is dat de resterende verrekenbare verliezen binnen een jaar worden verrekend met toekomstige winsten.

Hieronder is het verloop van de fiscaal verrekenbare verliezen weergegeven:

x € 1.000	Saldo 1 januari	Correcties voorgaand jaar	Gerealiseerd fiscaal resultaat boekjaar	Resteert te verrekenen per 31 december
2015	-3.439	-224	3.127	-536
Totaal verrekenbare verliezen	-3.439	-224	3.127	-536

De actieve latentie als gevolg van verschillen commerciële en fiscale waardering betreft verschillen veroorzaakt door verschil in gehanteerde afschrijvingstermijnen commercieel en fiscaal op vaste activa.

6. Overige effecten

In 2018 heeft MN vijf ('non-shareholding') aandelen in eigendom toegewezen gekregen op basis van een toewijzingsproces op grond van rechten en verplichtingen die MN heeft als gebruiker van diensten bij interbancair betalingsverkeer. Elke drie jaar wordt door de leverancier de positie opnieuw bepaald. De aandelen zijn niet vrij verhandelbaar. De waarde van deze overige effecten bedraagt € 23 (× 1.000). De reële waarde van deze overige effecten op balansdatum bedraagt € 23 (× 1.000).

Vorderingen

7. Opdrachtgevers

De vorderingen bestaan uit gefactureerde en nog te factureren bedragen aan klanten vermogensbeheer, pensioenuitvoering, verzekeringsactiviteiten en overige gerelateerde werkzaamheden. De vordering op klanten, die tevens aandeelhouder zijn, bedraagt € 0,7 miljoen (2018: € 0,8 miljoen). De vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

	31 december 2019 x € 1.000	31 december 2018 x € 1.000
Vordering opdrachtgevers	6.123	6.428
	6.123	6.428

8. Vorderingen op MN beleggingsfondsen

	31 december 2019	31 december 2018
	x € 1.000	x € 1.000
Vordering op MN beleggingsfondsen	751	845
	751	845

MN is fondsbeheerder van de MN beleggingsfondsen. Voor het beheer van deze fondsen wordt maandelijks een beheervergoeding in rekening gebracht bij deze beleggingsfondsen. De vordering op de MN beleggingsfondsen betreft dan ook voornamelijk de in rekening te brengen beheervergoeding over de maand december.

9. Overige vorderingen en overlopende activa

De overige vorderingen en overlopende activa hebben per ultimo 2019 nagenoeg dezelfde omvang als in 2018. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2019 € 2,0 miljoen meer aan vooruitbetalingen is verricht dan in 2018, grotendeels gecompenseerd door de afwikkeling van de vordering ad € 1,8 miljoen uit hoofde van het samenwerkingsverband Bovemij met betrekking tot de beleggingsresultaten. De overeenkomst is door NV Schadeverzekeringsmaatschappij Bovemij begin 2019 opgezegd.

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar.

10. Liquide middelen

De post banktegoeden betreft de positieve rekening courant saldi. Wegens het ontbreken van een deugdelijk juridisch instrument om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen, worden positieve en negatieve rekening courant saldi niet gesaldeerd opgenomen.

Onder de liquide middelen is een bedrag van € 15,8 miljoen niet vrij beschikbaar. Dit bedrag dient uit hoofde van de Wet op het financieel toezicht te worden aangehouden in verband met de kapitaalvereisten van de vennootschap MN Vermogensbeheer (ICAAP) en MN Fondsenbeheer (AIFMD). MN Vermogensbeheer houdt daarboven een niet verplichte marktconforme buffer aan van € 2,1 miljoen.

Verder staat een bedrag van € 1,2 miljoen niet ter vrije beschikking in verband met de afgegeven bankgarantie inzake de huur van de Zilveren Toren.

De onder de liquide middelen opgenomen gelden van derden hebben met name te maken met de gecombineerde premieheffing ten behoeve van opdrachtgevers. De desbetreffende gelden zijn ultimo 2019 ontvangen en begin 2020 aan opdrachtgevers afgedragen. De ontvangen c.q. betaalde rente wordt verrekend met de opdrachtgevers. De saldi staan niet ter vrije beschikking van de vennootschap. Aan de creditzijde van de balans zijn deze gelden opgenomen onder af te dragen gelden van derden.

Passiva

11. Groepsvermogen

Totaal resultaat

Het totaal resultaat van de groep van € 1,4 miljoen (2018: € 6,0 miljoen) is gelijk aan het enkelvoudige resultaat van MN.

Totaal eigen vermogen

Voor een toelichting op het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening.

12. Voorzieningen

Overige voorzieningen	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Stand per 1 januari	4.096	7.800
Dotatie ten laste van het resultaat	6.909	370
Vrijval ten gunste van het resultaat	-630	-697
Onttrekkingen	-942	-3.159
Saldo mutaties	5.337	-3.486
	9.433	4.314
Reclassificatie naar kortlopende verplichtingen	-	-218
Stand per 31 december	9.433	4.096

Van de voorziening is een bedrag van € 1,0 miljoen als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken.

Het saldo van de overige voorzieningen heeft betrekking op:

- voorziening inzake datatransport;
- voorziening inzake claims voortvloeiend uit geschillen met derde partijen;
- voorziening persoonsgebonden opleidingen voor personeelsleden;
- voorziening verlieslatend contract;
- voorziening inzake belastingen;
- voorziening voor outplacement.

Er is een voorziening gevormd voor de contractuele verplichtingen uit hoofde van een contract inzake datatransport verband houdend met het voortijdig beëindigen van het contract in verband met sluiting van de vestiging Radarport. De voorziening inzake datatransport welke een resterende looptijd heeft van 24 maanden, heeft per ultimo boekjaar een boekwaarde van 0,2 (x € 1.000), waarvan 0,1 (x € 1.000) een resterende looptijd heeft van meer dan 1 jaar. Deze is gewaardeerd tegen de contante waarde op basis van de resterende termijnen. De contante waarde is berekend tegen de effectieve marktrente van 3,95% (2018: 3,78%). De effectieve marktrente is afgeleid van een hoogwaardige bedrijfsobligatie zijnde 4,125% (2018: 4,125%). De kredietrating is A+.

De berekening van de voorzieningen inzake claims ter hoogte van € 2,5 miljoen is gebaseerd op een inschatting van het management in overleg met de afdeling juridische zaken. Waardering hiervan vindt plaats tegen nominale waarde. De inschatting van het management is dat deze claims in het komend jaar zullen worden afgewikkeld.

Er is een voorziening gevormd voor persoonsgebonden opleidingen voor werknemers met een dienstverband gelijk aan of langer dan 1 jaar. Onder deze voorwaarde krijgt iedere werknemer de beschikking over een opleidingsbudget van € 400 per jaar, op te bouwen naar maximaal € 2.000 over een periode van 5 jaar. Het budget kan aangewend worden zolang de werknemer in dienst is van MN. Waardering hiervan vindt plaats tegen nominale waarde, rekening houdend met een afslag van 8% in verband met de vrijval van het budget als gevolg van uitdiensttredingen. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 0,9 miljoen.

De voorziening voor verlieslatend contract is gevormd per 1 januari 2019 en heeft betrekking op de verlieslatende activiteiten uit hoofde van een overeenkomst met een opdrachtgever. Deze overeenkomst heeft een looptijd tot 31 december 2021. De voorziening heeft een resterende looptijd van meer dan 1 jaar. De voorziening is gewaardeerd tegen de contante waarde op basis van de resterende termijnen. De contante waarde is berekend tegen de effectieve marktrente van 3,95%. De effectieve marktrente is afgeleid van een hoogwaardige bedrijfsobligatie zijnde 4,125%. De kredietrating is A+. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 1,9 miljoen. Van deze voorziening is € 0,9 miljoen als kortlopend (korter dan een jaar) aan te merken.

De voorziening inzake belastingen ad € 3,5 miljoen hangt samen met onzekerheid over de hoogte van de verschuldigde vennootschapsbelasting. De acute belasting in de jaarrekening is bepaald met inachtneming van de fiscale regels. De regels met betrekking tot verrekenprijzen zijn complex en (deels) gebaseerd op open normen, waardoor meerdere scenario's mogelijk zijn. In verband hiermee is de omvang van de verschuldigde vennootschapsbelasting onzeker en is een voorziening gevormd op basis van een beste schatting.

De voorziening voor outplacement ad € 0,5 miljoen heeft betrekking op lopende afspraken inzake uitdiensttreding van personeel, waarbij nog enige onzekerheid bestaat omtrent de omvang van de verplichting. De waardering van de voorziening is gebaseerd op een beste schatting. Deze voorziening is geheel als kortlopend aan te merken.

Langlopende schulden

13. Achtergestelde schulden aan participanten

Achtergestelde lening	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	9.000	9.000
Verstrekt	-	-
Aflossing	-9.000	-
Stand per 31 december	-	9.000

Eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	-	-
Verstrekt	7.500	-
Aflossing	-	-
Stand per 31 december	7.500	-

Eind december 2018 betroffen dit twee achtergestelde leningen verstrekt door de participanten PMT en PME voor een totaalbedrag van € 9 miljoen. Deze leningen zijn op 9 december 2019 vervroegd afgelost.

Op 9 december 2019 hebben PMT, PME en Koopvaardij een eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening van € 15 miljoen verstrekt aan MN. De hoofdsom van deze geldlening is voor € 7,5 miljoen verantwoord als langlopende schuld en voor de overige € 7,5 miljoen onder Groepsvermogen opgenomen (zie ook toelichting bij 11. Groepsvermogen). Deze lening is achtergesteld ten opzichte van de overige schulden.

Deze geldlening heeft een vaste rentevoet van 3,5%. De rente bestaat uit twee onderdelen. De helft van de verschuldigde rente wordt toegevoegd aan de hoofdsom van de geldlening (zie ook toelichting 11. Groepsvermogen). De andere helft van de verschuldigde rente wordt door MN aan het einde van het kalenderjaar voldaan, tenzij na betaling van deze verschuldigde rente, het weerstandsvermogen lager is dan het vereiste minimale weerstandsvermogen of de liquide middelen onder het vereiste minimum komen. De reële waarde van de langlopende lening bedraagt € 7,5 miljoen, hetgeen berekend is als de contante waarde van de toekomstige renteverplichtingen, gebaseerd op de marktconforme rente van 3,5 % (=rente per 31-12-2019). Deze waarde is gelijk aan de boekwaarde, aangezien de rentevoet van de converteerbare obligatielening gelijk is aan de marktrente per ultimo 2019.

14. Overige langlopende schulden

Overige langlopende schulden	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	7.421	8.261
Verstrekt	-	-
Aflossing	-840	-840
Stand per 31 december	6.581	7.421

De overige langlopende schulden hebben betrekking op (het langlopende deel van) een vooruitontvangen korting op de huur van het kantoorpand in Den Haag. Deze korting is in de vorm van een huurvrije periode van 3 jaar ontvangen, maar wordt administratief over de totale looptijd van de huurcontracten verantwoord. De vrijval van de korting bedraagt 840 (x € 1.000) per jaar. Van de vooruitontvangen korting heeft € 3,3 miljoen een looptijd van 1 tot 5 jaar en € 3,2 miljoen een looptijd langer dan 5 jaar.

Kortlopende schulden

15. Schulden aan banken

De kortlopende schulden aan banken betreffen rekening courant saldi. Wegens het ontbreken van een deugdelijk juridisch instrument om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen, worden positieve en negatieve saldi niet gesaldeerd opgenomen.

16. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31 december 2019	31 december 2018
	x € 1.000	x € 1.000
Omzetbelasting	1.092	8.415
Loonheffingen	2.448	2.418
	3.540	10.833

De omzetbelasting ultimo 2019 betreft voornamelijk de aangifte december van € 1,9 miljoen te betalen (2018: € 0,3 miljoen te betalen) en per saldo te vorderen prorata van € 0,8 miljoen.

De schuld 2018 omvatte omzetbelasting over de jaren 2016 en 2018 met betrekking tot vermogensbeheerdiensten ad € 9,0 miljoen. In 2018 is overeenstemming bereikt met de belastingdienst dat de vermogensbeheerdiensten met ingang van 2016 belast zijn. De verschuldigde omzetbelasting over de jaren 2016 en 2018 is in 2019 afgedragen.

De schuld uit hoofde van loonheffingen betreft de aangifte over december.

17. Schulden ter zake van pensioenen

In tegenstelling tot de CAO van vorig jaar zijn voor 2019 geen toezeggingen gedaan over een aanvullende storting aan het pensioenfonds. De verschuldigde pensioenpremies ultimo 2018 bestaan voornamelijk uit de aanvullende werkgeversbijdrage van € 1,5 miljoen.

18. Overige schulden en overlopende passiva

	31 december 2019 x € 1.000	31 december 2018 x € 1.000
Vooruitontvangen bedragen	10.250	-
Nog te betalen overige bedragen	5.452	8.560
Reservering vakantiedagen	4.059	3.789
Te betalen vakantietoelage	2.866	2.787
Nog te verrekenen met opdrachtgevers	2.145	7.568
Nog te betalen dividend	1.387	-
Te betalen accountantskosten	1.286	1.443
Reservering personeelsbeloningen	948	900
Te verrekenen huurkorting	840	840
Netto lonen	28	51
Kortlopende verplichtingen vanuit de voorzieningen	-	308
	29.261	26.246

De vooruitontvangen bedragen betreffen de in december aan opdrachtgevers gefactureerde en ontvangen opbrengsten voor het eerste kwartaal van het volgend jaar. Ultimo 2018 waren er geen vergoedingen vooruitgefactureerd.

De nog te betalen overige bedragen van € 5,5 miljoen (2018: € 8,6 miljoen) bestaan met name uit nog te ontvangen facturen en nog te betalen kosten. De post nog te verrekenen met opdrachtgevers van € 2,1 miljoen (2018: € 7,6 miljoen) betreft de schulden aan opdrachtgevers welke per ultimo jaar nog moeten worden gefactureerd.

Het nog te betalen dividend betreft het resultaat na belasting 2019 dat als dividend wordt uitgekeerd.

19. Af te dragen gelden derden

De af te dragen gelden aan derden hebben met name te maken met de gecombineerde premieheffing ten behoeve van opdrachtgevers. Dit betreft een schuld aan de opdrachtgevers. De desbetreffende gelden zijn ultimo 2019 ontvangen en begin 2020 aan opdrachtgevers afgedragen. De ontvangen c.q. betaalde rente wordt verrekend met de opdrachtgevers. Aan de debetzijde van de balans zijn deze gelden opgenomen onder de liquide middelen.

Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen

Huurovereenkomst Den Haag

MN heeft een huurovereenkomst afgesloten voor de Zilveren Toren in Den Haag met einde looptijd 22 oktober 2028. Een huurbedrag van € 6,2 miljoen vervalt binnen 1 jaar. Binnen 1 tot 5 jaar vervalt een bedrag van € 24,7 miljoen. Na 5 jaar vervalt in totaal een verplichting van € 23,6 miljoen. De afgegeven bankgarantie voor de huur van het pand bedraagt € 1,2 miljoen. Er is geen sprake van een verplichting tot herstel na afloop van het gebruik van het gebouw.

Datacenter

Met ingang van 1 augustus 2019 heeft MN een overeenkomst met een ICT dienstverlener voor de dienst ICT-infrastructuur met 3 jaar verlengd. De kosten zijn afhankelijk van de werkelijk geleverde prestaties. De geschatte verplichting voor het komende jaar bedraagt circa € 3,3 miljoen. Binnen 1 tot en met 5 jaar vervalt € 5,1 miljoen.

Overige verplichtingen

MN heeft een contract afgesloten inzake datatransport met ingang van 25 mei 2011 voor een periode van 120 maanden. Maandelijks is 23 (x €1.000) verschuldigd. De opzegtermijn is 3 maanden.

Tevens heeft MN met ingang van augustus 2019 een 3-jarig contract afgesloten voor desktop-applicaties. Binnen 1 jaar vervalt € 1,0 miljoen. Binnen 1 tot 5 jaar vervalt € 1,7 miljoen.

Daarnaast heeft MN een licentie en onderhoudscontract voor 3 jaar verlengd met ingang van 21 december 2018. Binnen 1 jaar vervalt € 0,3 miljoen. Binnen 1 tot 5 jaar vervalt € 0,3 miljoen.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen ten behoeve van andere maatschappijen

MN heeft op 2 september 2019 een verhuurovereenkomst met PMT gesloten. Deze huurovereenkomst is per 1 september 2019 ingegaan voor een periode van 5 jaar. Het totaal van de naar verwachting te ontvangen toekomstige huuropbrengsten inclusief service opbrengsten met betrekking tot niet (tussentijds) opzegbare verhuur bedraagt op balansdatum € 4,0 miljoen, waarvan in het eerste jaar na balansdatum € 0,9 miljoen.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen, kredietfaciliteiten

MN beschikt vanaf 9 december 2019 over een nieuwe achtergestelde kredietfaciliteit van € 21 miljoen die is verstrekt door Koopvaardij en certificaathouders PMT en PME. De looptijd van deze kredietfaciliteit is 5 jaar (met de mogelijkheid van verlenging van maximaal 5 jaar). Voor deze kredietfaciliteit geldt dat over het niet opgenomen deel vanaf 1 januari 2020 een bereidstellingsprovisie verschuldigd is ter grootte van 50 basispunten per jaar, te voldoen per kwartaal achteraf. Ten behoeve van deze faciliteit is geen zekerheid gesteld.

Op 9 december 2019 zijn de twee eerder verstrekte kredietfaciliteiten van in totaal € 45 miljoen ingetrokken. Dit betrof voor € 24 miljoen een kredietvoorziening, die onder bepaalde voorwaarden, converteerbaar was naar eigen vermogen. De mogelijkheid tot conversie naar eigen vermogen is in de nieuwe kapitaalstructuur opgenomen in de nieuwe geldlening.

Operationele leaseverplichtingen

Per 1 augustus 2015 is een mantelovereenkomst gesloten met het recht om lease- en huurcontracten aan te gaan voor het wagenpark. De overeenkomst loopt tot 1 september 2020. De onderliggende leaseovereenkomsten hebben een looptijd van maximaal 5 jaar, dan wel een maximum van 160.000 kilometers. De geschatte verplichting voor het komende jaar bedraagt € 0,7 miljoen leasekosten en € 0,1 miljoen overige kosten. De geschatte verplichting voor de periode 1 tot 5 jaar bedraagt € 0,9 miljoen leasekosten en € 0,2 miljoen overige kosten. De geschatte verplichting voor de periode langer dan 5 jaar bedraagt € nihil.

15.7 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2019

20. Netto omzet

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
De netto omzet bestaat uit:		
Omzet Pensioenen	80.671	82.164
Omzet Verzekeringen	14.273	14.846
Omzet Vermogensbeheer	82.510	82.896
Totaal	177.454	179.906

Omzet Pensioenen en Verzekeringen

De omzet Pensioenen en Verzekeringen wordt voor het overgrote deel bepaald op basis van een vaste prijsafspraken. Deze opbrengsten worden verwerkt naar rato van de verstreken tijd. Daarnaast wordt een deel gebaseerd op geleverde diensten met de opdrachtgevers tegen een overeengekomen tarief. Deze opbrengsten worden verwerkt zodra de prestaties zijn geleverd. Deze belangrijkste systemen en de processen, die de bron vormen voor de aantallen geleverde diensten, zijn omgeven met beheersmaatregelen die vallen onder de scope van de jaarlijkse ISAE 3402-rapportage die MN afgeeft.

Een deel van de omzet Pensioenen en Verzekeringen heeft betrekking op projecten. Ook deze omzet wordt voor het overgrote deel verantwoord op basis van een vaste prijsafspraken. Daarnaast wordt deze omzet verantwoord op basis van de geleverde prestaties tegen afgesproken tarief.

Als onderdeel van de bepaling van deze omzet maakt het management per jaareinde een inschatting van de realiseerbaarheid van de (nog niet gefactureerde) omzet. Deze inschatting is gebaseerd op contractgegevens, de geleverde prestaties en ervaringscijfers uit het verleden.

Omzet Vermogensbeheer

De omzet Vermogensbeheer bestaat voor een deel uit een vaste basisvergoeding. Voor het overige wordt de omzet bepaald op basis van het beheerd vermogen tegen contractueel overeengekomen tarieven.

De omzet is geheel in Nederland gerealiseerd.

De afname van de omzet van € 2,5 miljoen ten opzichte van 2018 is toe te rekenen aan pensioenen voor € 1,5 miljoen, aan verzekeren voor € 0,6 miljoen en aan vermogensbeheer voor € 0,4 miljoen.

De daling van de omzet Pensioenen wordt met name verklaard door een verlaging van de tarieven welke in rekening worden gebracht aan de opdrachtgevers.

De daling van de omzet Verzekeren wordt met name verklaard door de afbouw van projectwerkzaamheden.

21. Overige opbrengsten

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Overige bedrijfsopbrengsten	1.122	1.234
Totaal	1.122	1.234

De overige bedrijfsopbrengsten betreffen opbrengsten uit incassoactiviteiten, die MN uitvoert ten behoeve van haar klanten.

22. Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

Onder kosten uitbesteed werk en andere externe kosten worden alle kosten verstaan betrekking hebbend op inhuur van derden en consultancykosten, die ten laste van het jaar komen. Voor de onderverdeling van deze kosten wordt verwezen naar onderstaande tabel.

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Andere externe kosten		
Vermogenbeheerders	-	-/- 61
Inhuur	17.555	18.804
Consultancy	13.947	14.577
	31.502	33.320

23. Personeelskosten

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
De personeelskosten bestaan uit:		
Lonen en salarissen	71.985	70.448
Sociale lasten	9.181	8.912
Pensioenlasten	10.672	12.028
Overige personeelskosten	7.258	9.725
	99.096	101.113

De lonen en salarissen zijn in 2019 € 1,5 miljoen hoger dan in 2018. Deze toename is met name het gevolg van de indexatie van de lonen en salarissen per 1 januari en 1 juli 2019 conform de CAO-afspraken.

De pensioenlasten zijn € 1,4 miljoen lager dan in 2018. In 2018 is een aanvullende storting gedaan aan het pensioenfonds van € 1,5 miljoen. Deze is in 2019 niet van toepassing.

De overige personeelskosten zijn in 2019 € 2,5 miljoen lager dan in 2018. Deze afname is met name toe te rekenen aan lagere outplacementkosten en externe opleidingskosten.

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Bezoldiging bestuurders		
L.C. van de Kieft ¹	-	268
N.F.J. Hoogers ²	411	153
E.J. Sinke ³	25	721
F.R.M. Rieter ⁴	175	-
Totaal	611	1.142

1 uit dienst per 13 juli 2018.

2 in dienst per 15 augustus 2018.

3 uit dienst per 31 januari 2019.

4 in dienst per 1 juli 2019.

De bezoldiging bestaat uit salarissen, (vaste) onkostenvergoedingen, werkgeverslasten en pensioenpremies.

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Bezoldiging commissarissen	209	160

Ultimo 2019 zijn vijf commissarissen in functie. Ultimo 2018 waren er vier commissarissen in functie.

Gemiddeld aantal werknemers werkzaam	Binnen Nederland in 2019	Binnen Nederland in 2018
Pensioenen en Verzekeren	351	370
Vermogensbeheer	245	225
Directie, staven en ondersteunende diensten	390	390
Gemiddeld aantal werknemers	986	985

Zowel in 2019 als in 2018 zijn geen werknemers buiten Nederland werkzaam.

Bij de groep waren in 2019 gemiddeld 986 werknemers in dienst (2018: 985), onder verdeeld in bovenstaande segmenten.

Onder 1 FTE wordt verstaan een medewerker die een 36 urencontract heeft. Een medewerker met een 40 urencontract is 1,1 FTE.

Pensioenen

MN heeft pensioentoezeggingen gedaan aan haar personeelsleden die zijn ondergebracht bij het Pensioenfonds MN. Hierbij is sprake van een CDC (Collective Defined Contribution)-regeling. De pensioenregeling wordt verwerkt volgens de verplichtingenbenadering.

Het pensioenreglement gaat uit van een pensioenopbouw op basis van een zogenaamde middelloonregeling. Het bestuur beslist jaarlijks over de toeslag (van maximaal de stijging van de prijzen volgens prijsindex) op de pensioenrechten en aanspraken. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

De pensioenregeling wordt verwerkt volgens de verplichtingen benadering. Op basis van de inhoud van de met het Ondernemingspensioenfonds gesloten financieringsovereenkomst en de inhoud van het pensioenreglement kan worden geconcludeerd dat MN geen verplichting heeft tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het pensioenfonds dan wel recht heeft op een premiekorting in het geval van een overschot.

De voorlopige beleidsdekkingsgraad van het betrokken ondernemingspensioenfonds bedraagt ultimo 2019 volgens opgave van dit fonds 95,2% (2018: 98,1%).

Het aandeel van de werkgever in de pensioenpremie was in 2019 18,2% (2018: 18,2%), waardoor de totale pensioenpremie in 2019 uitkomt op 26,2% (2018: 26,2%) van de pensioengrondslag.

24. Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten bestaan uit:

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Huisvestingskosten	9.385	9.392
Automatiseringskosten	23.552	22.635
Kantoorkosten	3.984	4.009
Overige bedrijfslasten	1.881	-200
	38.802	35.836

De stijging van de automatiseringskosten met € 0,9 miljoen ten opzichte van 2018 is met name te verklaren door het feit dat meer applicaties in de cloud worden afgenomen en hogere licentiekosten.

De overige bedrijfslasten komen in 2019 € 2,1 miljoen hoger uit ten opzichte van 2018. Dit wordt met name verklaard door een hogere dotatie aan de voorzieningen in 2019 ten opzichte van 2018.

Honorarium Accountant

Onder de overige bedrijfslasten zijn onder andere de honoraria van de accountant opgenomen. Conform artikel 2:382a BW dienen de honoraria van de accountant in de jaarrekening te worden toegelicht. Onderstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de vennootschap en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2019, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

De in het boekjaar ten laste van het resultaat gebrachte kosten kunnen in de volgende categorieën worden gesplitst:

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Controle van de jaarrekening MN	267	260
Andere controle opdrachten	1.899	2.188
Fiscale advisering	10	7
Andere niet-controle diensten	76	113
Totaal	2.252	2.568

De honoraria van 2019 zijn gedaald ten opzichte van 2018 en is met name toe te rekenen aan lagere controlekosten met betrekking tot verzekeren.

De controle van de jaarrekening MN betreft het honorarium voor de jaarrekeningcontrole van MN, MN Fondsenbeheer en MN Vermogensbeheer.

De andere controlewerkzaamheden hangen samen met andere controle opdrachten uit hoofde van de ISAE 3402 rapporten, de controle van de MN-beleggingsfondsen, de controle van de financiële jaarrapportages en verklaringen bij overige rapportages ten behoeve van klanten van MN. Deze kosten zijn onderdeel van de totaal in rekening gebrachte MN-fees aan deze klanten.

Andere niet-controle diensten betreffen een aantal overige werkzaamheden ten behoeve van klanten van MN en voor MN zelf.

25. Aandeel in resultaat van niet-geconsolideerde deelnemingen

Het resultaat betreft het resultaat uit verkoop van de deelneming Combinatie Bovemij Mn Services B.V. (CBM) van € 1,7 miljoen (2018: € 1,7 miljoen) en het resultaat 2019 Techniek Nederland Verzekeringen van € 0,1 miljoen (2018: 0,1 miljoen).

26. Rentelasten en soortgelijke kosten

De rentelasten en soortgelijke kosten betreffen met name rente en kosten op de achtergestelde leningen en bereidstellingsprovisies op de verstrekte kredietfaciliteiten door de aandeelhouders van € 0,6 miljoen (2018: € 0,6 miljoen), betaalde rente aan bankinstellingen van € 0,2 miljoen (2018: € 0,2 miljoen) en koersresultaten van € 0,1 miljoen (2018: € 0,1 miljoen).

27. Belastingen

Het fiscale resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening is niet gelijk aan het commerciële resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen. Dit wordt veroorzaakt door het hanteren van afwijkende afschrijvingstermijnen ten opzichte van hetgeen fiscaal is toegestaan. Tot en met 2018 was er tevens een verschil in toerekening van kosten verbonden aan de afgegeven rendementsgarantie van één van de levenslopfondsen. Dit verschil is met ingang van 2019 niet meer van toepassing doordat de rendementsgarantie is komen te vervallen.

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen bij de dochtermaatschappijen worden in de balans van de moedermaatschappij opgenomen en verrekend met de betreffende dochtermaatschappij(en).

De belastinglast/-bate is gespecificeerd in de onderstaande tabel.

	2019		2018	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
Resultaat voor belastingen (incl. deelnemingen)	6.020		5.378	
Af: Resultaat deelnemingen	1.796		1.694	
Resultaat voor belastingen	4.224		3.684	
Aanpassingen om op het belastbaar bedrag uit te komen:				
• Verschillen commerciële-fiscale waardering	-1.386		-600	
• Niet aftrekbare kosten	289		282	
Totaal aanpassingen	-1.097		-318	
Belastbaar bedrag	3.127		3.366	
Hierover berekende vennootschapsbelasting:				
• Acute belastinglast	-1.128	-18,9%	-982	-18,3%
• Latente belastingen (rekening houdend met inschatting waarschijnlijkheid)	-	0%	1.602	29,8%
Totale belastinglast/-bate	-1.128	-18,9%	620	11,5%
Verschillen acute belastinglast voorgaande jaren	-3.445	-55,5%	10	0,2%
Correctie latentie in verband met verlaging tarief 2021	-60	-1,0%	-	0%
Totale winstbelasting	-4.633	77,0%	630	11,7%

De belastinglast van 4.633 (x € 1.000) resulteert in een effectieve belastingdruk van 77%, bepaald op basis van winst exclusief deelnemingen. Het effectief belastingtarief wijkt af van het toepasselijk Nederlandse belastingtarief van 25%. Dit wordt met name veroorzaakt door de vorming van een voorziening samenhangend met onzekerheid over de hoogte van de verschuldigde belasting.

15.8 Enkelvoudige balans per 31 december 2019 vóór resultaatbestemming

Activa	31 december 2019 x € 1.000	31 december 2018 x € 1.000
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Software	5.995	4.924
Materiële vaste activa		
Inventarissen	3.465	4.298
Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.577	1.576
	5.042	5.874
Financiële vaste activa (1)		
Deelnemingen in groepsmaatschappijen (2)	26.056	26.198
Overige deelnemingen	767	4.405
Latente belastingen	1.042	2.176
Overige effecten	23	23
	27.888	32.802
Totaal vaste activa	38.925	43.600
Vlottende activa		
Vorderingen		
Opdrachtgevers	4.412	4.680
Vorderingen op groepsmaatschappijen	6.805	7.654
Overige vorderingen en overlopende activa	7.516	6.096
	18.733	18.430
Liquide middelen		
Banktegoeden	37.533	40.005
Gelden van derden	28.857	33.614
	66.390	73.619
Totaal vlottende activa	85.123	92.049
Totaal	124.048	135.649

Bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Passiva31 december 2019
x € 1.00031 december 2018
x € 1.000**Eigen vermogen (3)**

Geplaatst aandelenkapitaal (4)

9.076

9.076

Wettelijke reserves (5)

4.883

6.062

Overige reserves (6)

1.515

4.133

Onverdeeld resultaat (7)

-

6.008

15.474

25.279

Vorzieningen

Overige voorzieningen

9.433

3.847

Langlopende schulden

Achtergestelde schulden aan participanten (8)

15.000

9.000

Overige langlopende schulden

6.581

7.421

21.581

16.421

Kortlopende schulden

Schulden aan banken

13.577

16.197

Schulden aan leveranciers

2.666

2.011

Belastingen en premies sociale verzekeringen

3.540

10.833

Schulden ter zake van pensioenen

56

1.535

Overige schulden en overlopende passiva

28.864

25.912

Af te dragen gelden derden

28.857

33.614

77.560

90.102

Totaal**124.048****135.649**

Bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

15.9 Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2019

	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Netto-omzet	176.786	179.121
Overige opbrengsten	1.122	1.234
Som der bedrijfsopbrengsten	177.908	180.355
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	31.502	33.381
Personeelskosten	99.096	101.113
Afschrijvingen	4.082	6.393
Overige bedrijfskosten	38.104	34.971
Som der bedrijfslasten	172.784	175.858
Bedrijfsresultaat	5.124	4.497
Resultaat uit deelnemingen (9)	1.654	1.698
Rentelasten en soortgelijke kosten	-711	-780
Resultaat vóór belastingen	6.067	5.415
Belastingen	-4.680	593
Resultaat na belastingen	1.387	6.008

Bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de winst- en verliesrekening.

15.10 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de enkelvoudige jaarrekening

Algemene grondslagen voor verslaggeving

Algemene grondslagen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders vermeld.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Als resultaat wordt in aanmerking genomen het in het verslagjaar gedeclareerde dividend van de deelneming.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde).

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Mn Services N.V. in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

Langlopende schulden

Achtergestelde leningen

Op 9 december 2019 is aan MN een eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening verstrekt. Deze wordt gepresenteerd als vreemd vermogen, hetgeen gebaseerd is op de juridische vorm. In de geconsolideerde balans is de bedrijfseconomische werkelijkheid leidend. Bedrijfseconomisch kwalificeert de geldlening zich deels als eigen vermogen, vanwege het feit dat MN geen aflossingsverplichting heeft en tevens voor 50% van de verschuldigde rente geen verplichting heeft tot betaling hiervan.

15.11 Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2019

Activa

Vaste activa

1. Financiële vaste activa					2019	2018
	Deelnemingen in groeps- maatschappijen x € 1.000	Andere deelnemingen x € 1.000	Vorderingen latente belastingen x € 1.000	Overige effecten x € 1.000	Totaal x € 1.000	Totaal x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari	26.198	4.405	2.176	23	32.802	30.904
Agio storting	-	-	-	-	-	5.500
Terugbetaling op agio	-	-	-	-	-	-5.500
Mutatie latente belastingen	-	-	-1.134	-	-1.134	622
Resultaat deelnemingen	-142	1.796	-	-	1.654	1.810
Toename vordering beleggingsresultaten	-	-	-	-	-	128
Ontvangen dividend deelnemingen	-	-234	-	-	-234	-172
Desinvesteringen	-	-5.200	-	-	-5.200	-113
Investeringen in overige effecten	-	-	-	-	-	23
Reclass naar kortlopende vorderingen	-	-	-	-	-	-400
Saldo mutaties	-142	-3.638	-1.134	-	-4.914	1.898
Boekwaarde per 31 december	26.056	767	1.042	23	27.888	32.802

Voor MN Fondsenbeheer en MN Vermogensbeheer geldt een verplichte kapitaal eis vanuit de Wet op het financieel toezicht (AIFMD en ICAAP). MN Fondsenbeheer en MN Vermogensbeheer voldoen aan bovenstaande eis. Het totaal minimaal vereiste kapitaal van de vennootschappen bedraagt € 15,8 miljoen.

Van de overige vorderingen heeft € nihil een verwachte looptijd korter dan één jaar.

2. Deelnemingen in groepsmaatschappijen	31 december 2019 x € 1.000	31 december 2018 x € 1.000
Mn Services Vermogensbeheer b.v.	23.114	23.225
Mn Services Fondsenbeheer b.v.	2.942	2.973
	26.056	26.198

Passiva

3. Eigen vermogen

Het eigen vermogen volgens de enkelvoudige balans bedraagt ultimo 2019 € 15,5 miljoen en is daarmee € 7,5 miljoen lager dan het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening.

	31 december 2019 x € 1.000	31 december 2018 x € 1.000
Verschil in eigen vermogen		
Groepsvermogen MN geconsolideerd	22.974	25.279
Af: Enkelvoudig vermogen MN	15.474	-25.279
Verschil	7.500	-

Het verschil hangt samen met de eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening (hierna: geldlening). In de enkelvoudige balans wordt de geldlening in zijn geheel (€ 15 miljoen) gekwalificeerd als vreemd vermogen, aangezien hier de juridische vorm als criterium wordt gehanteerd. In de geconsolideerde balans is de bedrijfseconomische werkelijkheid leidend. Bedrijfseconomisch kwalificeert de geldlening zich deels als eigen vermogen, vanwege het feit dat MN geen aflossingsverplichting heeft en tevens voor 50% van de verschuldigde rente geen verplichting heeft tot betaling hiervan. Deze verschuldigde rente wordt jaarlijks toegevoegd aan de hoofdsom van de lening. Tevens heeft MN de mogelijkheid om, indien naar haar oordeel, op enig moment de geldlening niet langer bijdraagt aan haar weerstandsvermogen, deze te converteren naar aandelenkapitaal. De vreemd vermogenscomponent van de geldlening betreft de verplichting van MN om jaarlijks 50% van de over de geldlening verschuldigde rente te betalen, tenzij na betaling van deze verschuldigde rente het weerstandsvermogen lager is dan het vereiste minimale weerstandsvermogen of de liquide middelen onder het vereiste minimum komen. De contante waarde van deze (eeuwigdurende) verplichting tot rentebetaling bedraagt € 7,5 miljoen (zie toelichting nummer 13 Langlopende schulden in de geconsolideerde jaarrekening). Het andere deel van de eeuwigdurende converteerbare geldlening ad € 7,5 miljoen kwalificeert in de geconsolideerde jaarrekening als eigen vermogen.

4. Geplaatst aandelenkapitaal

	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	9.076	9.076
Mutaties	-	-
Stand per 31 december	9.076	9.076

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit 39.999.995 gewone aandelen en 5 prioriteitsaandelen, beiden met een waarde van € 1 per aandeel. Hiervan zijn 9.075.606 gewone aandelen en 5 prioriteitsaandelen geplaatst en volgestort (2018: 9.075.606 en 5).

De Stichting Mn Services Administratiekantoor, voorheen houder van de prioriteitsaandelen, bezit 95% van het aandelenkapitaal (2018: 95%). De overige 5% is in handen van Stichting Bedrijfspensioenfonds Koopvaardij.

Prioriteitsaandelen

MN heeft om niet 5 prioriteitsaandelen in haar eigen kapitaal verkregen. Het aan deze aandelen verbonden stemrecht kan niet worden uitgeoefend, zolang MN de prioriteitsaandelen zelf houdt.

5. Wettelijke reserves

De wettelijke reserves bestaan uit de volgende posten:

	31 december 2019	31 december 2018
	x € 1.000	x € 1.000
Wettelijke reserve ontwikkelingskosten software	4.124	1.715
Wettelijke reserve deelnemingen	759	4.347
Stand per 31 december	4.883	6.062

Wettelijke reserve ontwikkelingskosten software:

	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	1.715	1.657
Toevoeging	2.825	1.270
Onttrekking	-416	-1.212
Stand per 31 december	4.124	1.715

MN dient een wettelijke reserve te vormen ter hoogte van de boekwaarde van zelfvervaardigde immateriële vaste activa, voor zover betrekking hebbend op de kosten van ontwikkeling.

De afschrijvingsperiode van zelfvervaardigde immateriële vaste activa bedraagt 3 tot 5 jaar.

Wettelijke reserve deelnemingen:

	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	4.347	2.599
Resultaat deelnemingen	1.797	1.920
Ontvangen dividendenuitkeringen	-235	-172
Verkoop deelnemingen	-5.150	-
Stand per 31 december	759	4.347

Op grond van wettelijke bepalingen wordt voor het cumulatief resultaat deelnemingen, verminderd met het ontvangen dividend, een wettelijke reserve gevormd ten laste van de overige reserves. De daling ten opzichte van 2018 hangt samen met de verkoop van de deelneming Combinatie Bovemij Mn Services B.V.

6. Overige reserve

	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	4.133	-1
Bestemming resultaat voorgaand boekjaar	-	5.942
Dividend ten laste van de overige reserves	-3.800	-
Mutatie wettelijke reserve intern vervaardigde software	-2.406	-59
Mutatie wettelijke reserve deelnemingen	3.588	-1.749
Stand per 31 december	1.515	4.133

Op 9 december 2019 is besloten om een dividend van € 3,8 miljoen ten laste van de overige reserves uit te keren.

7. Onverdeeld resultaat

	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	6.008	5.942
Mutatie resultaat 2019 (2018)	1.387	6.008
Resultaatverdeling 2019	-1.387	-
Bestemming resultaat voorgaand boekjaar	-6.008	-5.942
Stand per 31 december	-	6.008

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2018

De jaarrekening van 2018 is vastgesteld in de algemene vergadering van aandeelhouders gehouden op 6 mei 2019. Daarin is voorgesteld om het resultaat over 2018 vooralsnog niet te bestemmen in afwachting van de uitkomsten van de dialoog met de aandeelhouders over de kapitaalstructuur van de onderneming. In december 2019 is besloten om het gehele resultaat als dividend uit te keren.

Resultaatbestemming 2019

In december 2019 heeft de algemene vergadering van aandeelhouders besloten tot een dividenduitkering ter grootte van het (verwachte) resultaat over 2019. Deze dividenduitkering ter grootte van het resultaat over 2019 van € 1,387 miljoen wordt vastgesteld door de algemene vergadering van aandeelhouders bij het vaststellen van de jaarrekening op 6 mei 2020.

8. Achtergestelde schulden aan participanten

Achtergestelde lening	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	9.000	9.000
Verstrekt	-	-
Aflossing	-9.000	-
Stand per 31 december	-	9.000

Eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	-	-
Verstrekt	15.000	-
Aflossing	-	-
Stand per 31 december	15.000	-

Op 9 december 2019 is besloten om de achtergestelde lening van € 9 miljoen af te lossen. Tegelijkertijd is op 9 december door PMT, PME en Koopvaardij een eeuwigdurende achtergestelde en converteerbare geldlening van € 15 miljoen verstrekt aan MN.

MN mag aan Koopvaardij en certificaathouders PMT en PME een mededeling van conversie doen indien op enig moment naar haar oordeel de geldlening niet langer voldoende bijdraagt aan haar weerstandsvermogen.

De geldlening heeft een vaste rentevoet van 3,5%. De rente bestaat uit twee onderdelen. De helft van de verschuldigde rente wordt jaarlijks toegevoegd aan de hoofdsom van de geldlening. De andere helft van de verschuldigde rente wordt door MN betaald, tenzij na betaling van deze verschuldigde rente het weerstandsvermogen lager is dan het vereiste minimale weerstandsvermogen of de liquide middelen onder het vereiste minimum komen. De rente dient jaarlijks aan het eind van het kalenderjaar te worden voldaan.

Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen

Fiscale eenheid

Vennootschapsbelasting

De rechtspersoon, de 100%-deelneming Mn Services Vermogensbeheer B.V. en de 100%-deelneming Mn Services Fondsenbeheer B.V., maken deel uit van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting op het niveau van MN en zijn zij uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

De vennootschapsbelasting wordt aan de dochtermaatschappijen toegerekend op basis van de gerealiseerde resultaten. De verschillen tussen de fiscale en commerciële toerekening van posten komen tot uiting in de jaarrekening van de moedermaatschappij Mn Services N.V.

Omzetbelasting

De fiscale eenheid omzetbelasting bestaat uit Mn Services N.V., Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek, Mn Services Vermogensbeheer B.V., Mn Fondsenbeheer B.V. en NV Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen. De entiteiten behorend tot de fiscale eenheid zijn uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

15.12 Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2019

9. Resultaat uit deelnemingen	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Resultaat verkoop aandelen Combinatie Bovemij Mn Services B.V.	1.648	-
Mn Services Vermogensbeheer b.v.	-111	-62
Mn Services Fondsenbeheer b.v.	-31	-48
Stichting Juridisch Eigendom Mn Services	-	-113
Combinatie Bovemij Mn Services b.v.	-	1.706
Techniek Nederland Verzekeringen	148	215
	1.654	1.698

Vanaf boekjaar 2019 handelt UNETO-VNI Verzekerings Service B.V. onder de naam Techniek Nederland Verzekeringen.

Gebeurtenissen na balansdatum

De financiële crisis die door de uitbraak begin 2020 van het coronavirus is ontstaan, heeft een grote impact op de wereldwijde economie en de financiële markten en daarmee op de financiële situatie van onze opdrachtgevers. MN en haar opdrachtgevers houden de ontwikkelingen en financiële gevolgen goed in de gaten en staan in nauw contact met elkaar. Specialisten van Vermogensbeheer stemmen daarbij zo nodig ook onderling en met opdrachtgevers af inzake de te treffen acties en maatregelen.

In de eerste stadia van de uitbraak van het corona-virus – nog voordat de eerste besmetting in Nederland was geconstateerd - is binnen MN een centraal coördinatieteam opgezet, waarin de belangrijkste bedrijfsonderdelen van MN zijn afgevaardigd. Er zijn direct maatregelen genomen in het gebouw van MN en die zijn op basis van actuele ontwikkelingen in stappen opgevoerd. Ook is direct beleid ontwikkeld om grote groepen collega's vanuit huis te laten werken. MN heeft daarbij consequent de richtlijnen van het RIVM aangehouden. Ook is dagelijks gecommuniceerd met medewerkers, managers en stakeholders over het beleid en maatregelen van MN.

De operationele activiteiten van MN, waaronder pensioenuitvoering en vermogensbeheer, zijn zonder onderbrekingen voortgezet. MN bleek steeds goed voorbereid op aangescherpte maatregelen van het RIVM. Er zijn geen indicaties die er op duiden dat er onderbrekingen in de dienstverlening zijn te verwachten.

Hoewel MN zich bewust is van de forse impact op haar opdrachtgevers en de sector als geheel, is de verwachting per de datum van het ondertekenen van dit jaarverslag dat de impact op de omzet en de algehele financiële positie van MN zelf beperkt zal blijven.

Ondertekening

Den Haag, 6 mei 2020

Statutaire directie

drs. N.F.J. Hoogers

Voorzitter Raad van Bestuur

Mw. drs. F.R.M. Rieter AAG

Lid raad van bestuur

Raad van Commissarissen

Mw. drs. J.M.A. Kemna

Voorzitter Raad van Commissarissen

mr. J.B.J. Stegmann

Mw. drs. S. Spek

drs. M. Kortbeek

J. van der Windt

Statutaire regeling inzake de resultaatbestemming

Statutaire regeling inzake de resultaatbestemming

In artikel 35 van de statuten is met betrekking tot de resultaatbestemming het volgende geregeld:

De prioriteit kan besluiten de winst geheel of ten dele te reserveren. Voor zover de winst niet wordt gereserveerd staat zij ter vrije beschikking aan de aandeelhouders.

Structuurregime

Overeenkomstig artikel 2:153 BW heeft MN bij het handelsregister KvK op 30 april 2018 opgaaf gedaan, dat MN voldoet aan de criteria van het structuurregime. De driejaarstermijn (ex artikel 154 lid 1 boek 2 BW) voor toepassing van het structuurregime is op dat moment ingegaan.